

Mycket kort om koleraepidemierna under 1800-talet i Sverige

”Under perioden 1834-73 drabbades Sverige av nio epidemier. Vid den största av dessa, 1834, insjuknade mer än 25 000 personer, av vilka drygt hälften dog.” (ur **Nationalencyklopedin**, elfte bandet, 1993)

Något om koleraepidemin 1834 i Göteborg

I sin bok **Guvernörer och landshövdingar i Göteborgs och Bohus län 1658-1897** skrev friherre Gustaf Lagerbring (landshövding i Göteborgs och Bohus län 1897-1917) bl.a. följande;

”...den svåra kolerafarsot, som år 1834 härjade i Göteborg och som skördade 2334 lif, eller ungefär en niondel af stadens dåvarande befolkning, hvilken beräknades till endast omkring 20 000 personer. Sommaren 1834 var en ovanligt het sommar, men man svalkade sig så godt man kunde i de nya alléerna, som då börjat växa upp, och skötte för öfrigt sina nöjen, bestående bland annat i att gå och höra de operaartister från hufvudstaden, som då gästade Göteborg. Plötsligt spred sig då den 22 juli underrättelsen, att kolera utbrutit i Lissabon och att samtidigt några mystiska sjukdomsfall inträffat i Majorna. Samtliga stadens läkare blefvo den 2 augusti kallade till ett sammanträde hos landshövdingen, hvarvid de emellertid förklarade sjukdomen, som yppat sig hos Majornas befolkning, icke vara smittsam. Det var den 2 augusti, men redan tre dagar därefter måste de ändra mening och kommo nu till den öfvertygelsen, att man verkligen hade att göra med den då för tiden vida mer än nu fruktade asiatiska koleran. Denna underrättelse framkallade panik i staden, och innevånarne, så många som kunde, skyndande sig därifrån...”

I sin bok **Ur minnet och dagboken om mina samtida personer och händelser efter 1815 inom och utom fäderneslandet** skrev Johan Carl Hellberg (1815-1877) under pseudonymen Posthumus om sina ungdomsminnen från koleraepidemin 1834 i Göteborg ;

*”**SOMMAREN BLEV VARM**, ända till 37°, luften liksom tjocknade av miasma, naturen låg så gott som vanmäktig, fåglarna tystnade, de större kreaturen suckade, källorna sinade, gräset vissnade, ängarna rodnade, trädens lövverk svartnade, horisonten rök kring aftonrodnaden och det eljest blå av himlavalvet skiftade nu i grönt. Någonting hemskt bemäktigade sig sinnelaget hos de om dagarna av hettan försoffade och om nätterna genom den ovanligt hastigt inträdande starka kylan lätt förkylda människorna. Lördagen den 25 Juli, några få veckor efter Te Deum,¹ kom på förmiddagen uti Göteborg den sägen i omlopp att en timmerman, som förrättat något arbete ombord å ett bomullslastat fartyg, vilket nyligen ankommit till karantänsplatsen Känsö, några mil från staden i dess skärgård, under sistförflutna natten därifrån hemkommit sjuk till sin bostad i förstaden Masthugget, där fått häftiga magplågor, svartnat och inom några timmar avlidit. På eftermiddagen visste man förtälja, att hans hustru dött redan på morgonen och en dotter längre fram på dagen; i deras närmaste grannskap hade redan inträffat två eller tre ytterligare sjukdomsfall, med lika besynnerliga symptom, kramp, svartnande ansikten och starka jämmerrop. Man talade om ”puken”, ja till och med om förgift; på cholera ville ingen tro, så strax efter Te Deum. Följande dagen anträffades en erkänd drinkare döende på samma sätt, ute på vägen emellan förstäderna och staden. Vid middagen stupade en medelålders borgare på gatan och var död inom några minuter. Han fördes till sitt hem, och i huset där han bodde hade man på aftonen redan ännu tvenne lik samt åtskilliga insjuknade.”*

¹ Te Deum - egentligen kommer Te De'um från den ambrosianska lovsången (*Hymnus Ambrosii et Augustini*) vars början lyder *Te' De'um lauda'mus* (O Gud, vi lovar dig). Brukade förekomma vid speciella tacksägelsegudtjänster. I början av år 1834 verkade den koleraepidemi som härjat Europa sedan 1830 vara på återgång. De svenska karantänsåtgärderna mildrades då, i riksdagen väcktes en motion om en speciell tacksägelseadress till regeringen för dess visa åtgärder och i juni 1834 sjöng man Te De'um i Sveriges kyrkor...